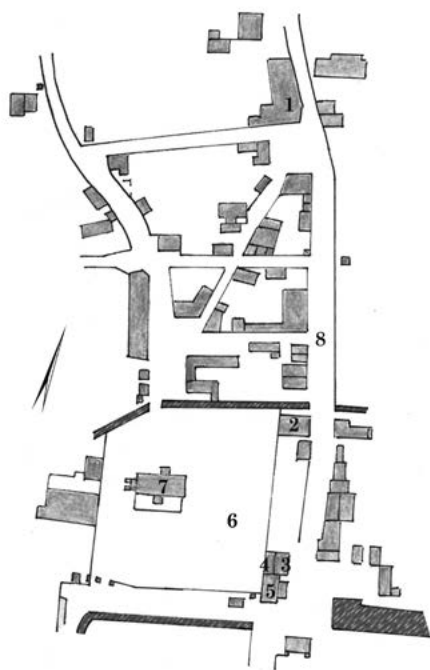

De huizen bij het kerkhof in het dorp Velsen

Door Jan Morren

IN DE MIDDELEEUWEN WERD DE ENGELMUNDUSKERK in het dorp Velsen cirkelvormig omringd door een muur met daarin toegangspoorten. Binnen deze ommuring lag ook het kerkhof. Ten westen van het kerkhof stond aanvankelijk weinig bebouwing tussen de ommuring en de Heerenweg -nu de Meervlietstraat. Er stond alleen enige bebouwing bij de Engelmundusbeek en bij de kruising met de huidige Kerkensingel. Daar tussenin stond niets. In latere tijd werd deze opening door bebouwing opgevuld. In dit artikel behandelen we de geschiedenis van de huizen die hier gebouwd zijn en die staan tussen de voormalige Zwarte Os en het huidige restaurant de Heeren van Velsen

Afbeelding 1
De brandweerkaart uit 1760.
Duidelijk is de bebouwingsopening
te zien aan de oostkant van de kerk,
tussen het kerkhof en de Heerenweg.
1 Het huis van de Schout,
2 De latere Zwarte Os,
3 Het latere huis Meervlietstraat 60, 4
Het latere huis aan het Oosterpad, 5
Herberg de Prins,
6 Het kerkhof,
7 de Kerk,
8 de Heerenwech.
J. Morren, naar het origineel, Noord-
Hollands Archief, de Beeldbank,
Haarlem.

Meervlietstraat 56

We beginnen met het huis Meervlietstraat 56. In 1832 was dit huis in bezit van Jacob Pompejus Hoeufft, de heer van Velsen. Kadastraal was het huis toen bekend als sectie F, perceelnummer 221. Hoeufft zal de opdrachtgever geweest zijn voor de bouw van het huis. Na zijn overlijden ging het pand bij de scheiding van zijn nalatenschap over naar zijn zoon, jonkheer meester Hendrik Hoeufft, die ook de titel Heer van Velsen droeg, en naar zijn dochter, vrouwe Wilhelmina Hoeufft. Hendrik was getrouwd met Ernestina Lucretia Roukens en zijn dochter met de hoog welgeboren heer Jan Arend de Vos van Steenwijk.

In 1845 verkochten zij het huis voor 1600 gulden aan Assuerus Hendricus Hulsman die woonde in Velsen. Aan het oosten lag de Straatweg, de voormalige Heerenwech. In het zuiden het bezit van Hendrik Hoeufft, perceel 222. In het westen de muur en het raster van het kerkhof en in het noorden het bezit van Andries Zadel, de eigenaar van perceel 220. In de akte werd vermeld dat over het verkochte perceel de afwatering liep van twee percelen ten zuiden van perceel 221.¹ Assuerus had geen beroep en verhuisde naar Kampen. In 1851 verkocht hij het huis met een aanzienlijk verlies aan Coenraad Scheuder, burgemeester en notaris te Velsen voor 850 gulden.²

1 HHA. Hyp. 4, inv. nr. 7461 akte 41.
NHA. Kadaster Velsen, art. 258.

2 NHA. Hyp. 4, inv. nr. 7517 akte 29 en 45.
NHA. Kadaster Velsen, art. 433 en 434.
NHA. Persoon en gezinskaarten Velsen.
Website Wie was Wie.

Binnen een maand verkocht Coenraad het huis door aan Willem van Citters voor 900 gulden. Willem was op 27-jarige leeftijd in 1817 getrouwd met de 27 jaar oude dienstbode Elisabeth Klaase. Bij zijn huwelijk stond Willem ingeschreven als arbeider, later was hij timmerman. Uit het huwelijk kwamen voort Maria in 1818, Anna Margaretha in 1819, Willem in 1820 en Joahanna Hendrika in 1821. Het gezin werd in 1822 getroffen door het overlijden van moeder Elisabeth, slechts 31 jaar oud. Willem hertrouwde in 1823 met de 23 jaar oude Agatha Duindam. Uit dit huwelijk kwamen voort Johannes in 1828, Hendrik in 1831, Martinus in 1833 en Jansje in 1835. In 1839 overleed ook Willems tweede echtgenote, zij werd 39 jaar oud. Willem liet in 1845 veranderingen aanbrengen aan het huis. Hierbij veranderde de vorm van de plattegrond van het huis. Dit gebeurde in samenhang met een verbouwing van de Zwarte Os dat aan de noordzijde van het huis stond. In 1852 volgde er nog een verandering aan het huis. Het perceel nummer veranderde naar nr. 957.

Willem overleed in 1869 op 78-jarige leeftijd. Zijn zes nog levende kinderen erfden het huis. Willem, Johannes, Hendrik, Martinus en Jansje verkochten hun erfdelen in het huis in 1872 aan hun zuster Anna Margaretha voor 1308,33 gulden.³

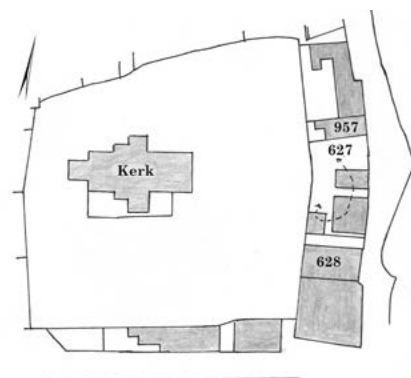
Anna Margaretha hield het huis in bezit tot 1877, in dit jaar verkocht zij het huis aan Johannes de Ligt voor 2400 gulden. Johannes was slachter en woonde in Velsen. Hij was op 35-jarige leeftijd in 1856 getrouwd met de 32 jaar oude Cornelia Haver. Johannes was toen slagersknecht en Cornelia een naaister. Zij kregen drie kinderen, Stephanus in 1858, Georgius in 1860 en Johannes in 1862.⁴ Johannes begon in het huis een slagerswinkel. Hij kocht het pand als woonhuis maar in het kadaster werd niet vermeld dat het huis verbouwd was tot winkel.

In 1883 kocht hij van Gerrit van Zadel een woonhuis aan de oostkant van de Rijkstraatweg (voorheen Heerenweg) in het dorp Velsen voor 1300 gulden. Hij verkocht de slagerswinkel met het bovenliggende woonhuis in 1897 aan Johannes Köhler voor 1300 gulden. Nog in de maand van de verkoop overleed Johannes de Ligt, 76 jaar oud.

Johannes Köhler was meester vleeshouwer, woonde in Santpoort en was welgesteld. Hij bezat in Santpoort een slachtplaats, en twee huizen met tuin en een schuur, waaronder de voormalige Herberg de Groene Valk die ter hoogte van de Terrasweg aan de huidige Hoofdstraat stond. Hierin had hij een slagerij gevestigd. Hij bleef in Santpoort wonen, de slagerswinkel zal hij ter beschikking gesteld hebben aan zijn zoon Hendrik Christiaan die toen ongeveer 22 jaar oud was. De winkel met woonhuis in het dorp Velsen liet hij in 1892 verbouwen wat in 1899 gevolgd werd door een bijbouw aan de zuidzijde. Voor zover is na te gaan werd dit een slachtplaats. Voor het realiseren van deze bijbouw moest hij een stukje grond kopen van zijn zuidelijke buurman Jelle Nauta. De huidige pui van het pand zal

Afbeelding 2
De Heerenweg in 1832 met
aanliggende bebouwing ter hoogte
van de kerk. Perceel 121 is het huis
van Jacob Pompeus Hoeufft.
*J. Morren, naar het kadastrale
minuutplan door F.J. Nauts.*

Afbeelding 3
De Heerenweg in 1867 met
aanliggende bebouwing ter hoogte
van de kerk. Perceel 957 is het huis
van Willem Citters.
*J. Morren, naar een kadastrale
wijzigingskaart uit 1867.*

Afbeelding 4
De Rijkstraatweg in 1925 met zijn
aanliggende bebouwing ter hoogte
van de kerk. Perceel 3276 is het huis
en de winkel van Johannes Köhler.
*J. Morren, naar een kadastrale
wijzigingskaart uit 1925.*

3 NHA. Hyp. 4, inv. nr. 7744 akte 24.
NHA. Kadaster Velsen, art. 434, 920 reeks 1 en 2.
NHA. Persoon en gezinskaarten Velsen.
Website Wie was Wie.

4 NHA. Hyp. 4, inv. Nr. 7795 akte 52 en inv. nr. 7885 akte 82.
NHA. Kadaster Velsen, art. 920 reeks 2 en 1049.
NHA. Persoon en gezinskaarten Velsen.
Website Wie was wie.

Afbeelding 5

De slagerij van Hendrik Christiaan Köhler met een koe wachtend op de slacht. Van links naar rechts Hendrik Christiaan, de dienstbode mejuffrouw Luykman en twee onbekenden. Foto Noord-Hollands Archief Haarlem, de Beeldbank.

uit 1892 dateren. Andere bronnen spreken over 1903 maar in de kadastrale leggers werd er in 1903 geen verbouwing vermeld.

Johannes Köhler was in 1865 op 23-jarige leeftijd getrouwd met de 22 jaar oude Johanna Jacoba de Groot. Zij kregen de volgende kinderen: Adriana in 1866; Alida in 1871 die overleed in 1872 toen zij zestien maanden oud was; Alida in 1873 die overleed in het zelfde jaar vijf maanden oud; Johannes Jacobus in 1874; Hendrik Christiaan in 1875; Cornelis Gerbrand in 1876; Alida in 1877; Jacob in 1879 en Bernardus Anthonie in 1885. Heel triest was het dat in 1880, 1881 en 1883 een Johanna Jacoba werd geboren, die alle drie binnen korte tijd overleden. Tussen 1880 en 1901 hebben zij achtereenvolgens zes dienstboden in dienst gehad.⁵

Johannes verkocht de winkel met het woonhuis met daarbij een slachtplaats in 1903 voor 4500 gulden aan zijn zoon Hendrik Christiaan. Hendrik Christiaan trouwde in 1908, 33 jaar oud met de 44 jarige Elisabeth Antonia Raadt. Voor zover bekend kwamen er uit dit huwelijk geen kinderen voort. Bij hen woonde zijn broer Bernardus Anthonie in, die meegewerkt zal hebben in de winkel. In 1921 werd het pand opnieuw verbouwd. In hetzelfde jaar vierde het echtpaar hun twaalfenhalfjarig huwelijksfeest.⁶

Tot in de Tweede Wereld Oorlog dreef Hendrik Christiaan zijn slagerswinkel. Hij verhuisde naar een andere plaats, vermoedelijk naar Overveen, want hier woonde hij bij zijn overlijden. Hij verhuurde de slagerswinkel aan J. Nol, hij zal het pand verlaten hebben bij de evacuatie van het dorp in de Tweede Wereld Oorlog. In 1952 was het pand verhuurd aan K. Rem. Voor zover bekend dreef deze de slagerij

⁵ NHA. Hyp. 4, inv. nr. 8044 akte 51.
NHA. Kadaster Velsen, art. 914 reeks 1 en 1049.
NHA. Persoon en gezinskaarten Velsen.
Website Wie was wie.

⁶ NHA. Hyp. 4, inv. nr. 8136 akte 72.
NHA. Kadaster Velsen, art. 914 reeks 2 en 2430.
NHA. Persoon en gezinskaarten Velsen.
Website Wie was wie.
Rolle S en Schaafsma Siem, *Een kerk en een handvol huizen, Een rondgang door het dorp*, Velsen 1975, blz. 143.

Afbeelding 6

Een foto gemaakt in de tuin achter de slagerij bij het 12,5 jarig huwelijksfeest van het echtpaar Hendrik Christiaan Köhler en Elisabeth Antonia Raedt in 1921.

Foto Noord-Hollands Archief, Haarlem, de Beeldbank.

Afbeelding 7

Hendrik Christiaan Köhler in zijn slagerswinkel vol met bloemstukken.
Foto Noord-Hollands Archief Haarlem, de Beeldbank.

tot zijn overlijden in 1958. In 1959 werd het pand nog gehuurd door zijn weduwe A. Rem.

Hendrik Christiaan Köhler overleed in 1957 te Overveen. Hij had in zijn leven van Catharina Elisabeth Bus, de weduwe van Frederik Bussemaker 3.000 gulden geleend. Bij zijn overlijden was hij daarvan nog 2.700 gulden schuldig en de schuld werd direct opeisbaar. Dit leidde er toe dat de erfgenamen het woon- en winkelhuis met erf en slachtplaats publiekelijk verkocht werd door notaris Boerlage krachtens artikel 1223 van het Burgelijk Wetboek. Dit artikel hield in dat als een erfenis met schuld is belast de erfgenamen hoofdelijk voor hun deel aansprakelijk zijn voor de schuld. Het geheel werd verkocht voor 4.100 gulden aan de gemeente Velsen. In de akte werd vastgelegd dat de koper de lopende huur-overkomst gestand moest doen. Mevrouw A. Rem die toen het pand huurde kon in het pand blijven wonen. Nadat zij het pand had verlaten werd het pand in de adresboeken van 1962, 1955 en 1968 niet genoemd; dit duidt erop dat het pand in dit tijd onbewoond was.⁷

De gemeente Velsen verkocht het pand in 1968 aan Gerrit Schaafsma. Hij was een aannemer die eerst woonde in Velsen-Zuid en daarna aan de Prinsessenlaan in Beverwijk. De aannemer verkocht het pand in 1972 aan Gerardus Petrus Alphonsius Kraan die timmerman was en woonde in Velsen. Hij was gehuwd met Helena Hendrika Markhorst.⁸ De zuidelijke uitbouw is afgebroken, hier staat nu een losse garage. Het pand wordt anno 2019 bewoond door de familie A. Cramer.

Afbeelding 8

Elisabeth Antonia Raedt circa 1925.
Foto Noord-Hollands archief, de Beeldbank.

⁷ NHA. Hyp. 4, inv. nr. 9651 akte 83.
NHA. Kadaster Velsen, art. 2430, 7814 en 9250.
NHA. Adresboeken Velsen.
IJmuider Courant 15-2-1958.
Burgelijk Wetboek art. 1223.

⁸ NHA. Kadaster Velsen, art. 9250, 13251 en 14541.
Meervlietstraat 58

Afbeelding 9
Het pand Meervlietstraat 56 in de tijd dat de slagerij van de familie Köhler hier gevestigd was. Foto Noord-Hollands Archief, de Beeldbank.

Afbeelding 10
Het huidige pand Meervlietstraat 56. Foto J. Morren 2015.

Afbeelding 11
De eerste steen. Foto J. Morren 2019.

Afbeelding 12
De Corverkapel in de Grote Kerk van Beverwijk. Jacobus Pompeus Hoeufft ligt hier begraven in een kapel die in het bezit was van Gerrit Corver. De laatste was ook eigenaar van de hofstede Watervliet die lag in het huidige Velsen-Noord. Foto J. Morren 2017.

Meervlietstaat 58

In 1821 liet Jacob Pompeus Hoeufft ten noorden van het pand met het verpondingsnummer 154 en 155 op een open plaats tussen de Heerenweg en het kerkhof een nieuw herenhuis bouwen. Het werd een statig huis met een vrij strakke gevel. In de zuidgevel is de eerste steen te vinden waarop vermeld staat: WILHELMINA HOEUFFT OUD VI JAAR HEEFT ALHIER DEN EERSTEN STEEN GELEGD XXV AUG(USTUS) MDCCCXXI. Wilhelmina was een dochter van Jacob Pompeus en Judith Catharina Dedel.

Jacob Pompeus Hoeufft woonde op de hofstede Watervliet die lag in het huidige Velsen-Noord. Hij zal het nieuwe herenhuis verhuurd hebben aan één van zijn familieleden. Hij was al in het bezit van het huis dat ten zuiden lag van het nieuwe herenhuis, hierop wordt teruggekomen in het hoofdstuk Meervlietstraat 60. Jacob Pompeus overleed op 24 augustus 1835 op 56-jarige leeftijd en werd begraven in de Grote kerk te Beverwijk.

Zijn bezittingen werden verdeeld over zijn vijf kinderen. Hieronder was zijn zoon Jonkheer Henrik Hoeufft, advocaat wonende aan de Heerengracht in Amsterdam. Hij was lid van de Gedeputeerde Staten van Noord-Holland. Hij erfde de titel Heer van Velsen en Santpoort, het herenhuis bij het kerkhof en de hofstede Meersoog ten noorden van het dorp. Ook hij zal het herenhuis in het dorp Velsen verhuurd hebben aan een familielid. Hij was met de naam Meersoog niet tevreden en veranderd die in Meerzicht dat nu zijn buitenverblijf was geworden. Hij was getrouwd met Ernestina Lucretia Roukens. Zij kregen de volgende kinderen: Judith Catharina Henriette in 1841, Jacob Pompeus Ernest in 1842 en Jan Arend in 1848.⁹

9 Morren J., *Kastelen en Buitenplaatsen in Velsen, deel 3, IJmuiden, Velsen-Zuid en -Noord*, Velsen 2005, blz. 131 t/m 157.
Nederlands Adelsboek 1905, blz. 334.
Rolle S en Schaafsma Siem, *Een kerk en een handvol huizen, Een rondgang door het dorp*, Velsen 1975, blz. 143.

Afbeelding 13
Het voormalige herenhuis van Jelle Pieter Nauta aan de huidige Meervlietstraat. Foto J. Morren 2016.

Afbeelding 14
De achterzijde van het voormalige herenhuis met de witte achteruitbouw. Op de plaats van de witte uitbouw heeft de schuur gestaan die met zijn achtergevel rust op de kerkmuur rond de begraafplaats. Foto J. Morren.

Op het kadastrale minuutplan uit 1832 wordt het herenhuis aangegeven met perceel nr. 222. Maar op dit minuutplan wordt de plattegrond weergegeven van een ouder herenhuis. (zie afbeelding 2) In 1848 werd dan ook de opmeting van het perceel herzien en werd de juiste plattegrond van het huis ingevoerd. Het perceelnummer veranderde naar nr. 627. (zie afbeelding 3) Henrik overleed in 1894 en kort daarna in het zelfde jaar zijn echtgenote. Het herenhuis in het dorp ging in erve over naar zijn zoon Jonkheer Meester Jan Arend. Hij was directeur van de Assurantie Maatschappij de Salamander en woonde in Nieuwer Amstel. Hij was in 1888 getrouwd met jonkvrouw Henriette Backer.¹⁰

Nog in het jaar van het overlijden van zijn vader verkocht Jan Arend het herenhuis aan Jelle Pieter Nauta voor 3500 gulden. Het geheel werd omschreven als een huis met schuur en erf. In de verkoopakte werd vastgelegd dat de steeg of gang ten zuiden van het perceel voor de helft bij het verkochte herenhuis behoorde, en dat deze vrij en onbelemmerd moest blijven. Ook werd een waterlozing gedetailleerd omschreven; de koper moest gedogen dat de waterlozing van het ten zuiden liggende perceel langs of onder het door hem aangekochte perceel naar de Engelmundusbeek liep. Het onderhoud was voor de gezamenlijke rekening van de betreffende eigenaren. De koper had het pand al drie maanden eerder in gebruik genomen. Uit het voorgaande is af te leiden dat de Engelmundusbeek toen nog steeds in functie was.¹¹

Jelle Nauta (ook wel Jelle Pieter genoemd) was getrouwd met Hendrika Maria Vermeulen, de dochter van de onderwijzer Pieter Vermeulen waarnaar het huidige museum en centrum voor natuur -en milieueducatie in Driehuis is vernoemd. Jelle Pieter maakte kennis met Hendrika Maria toen hij in 1885 benoemd werd tot onderwijzer en Pieter Vermeulen ging ondersteunen in de school op de Heide, het huidige IJmuiden-Oost. Hij stond Pieter terzijde tot 1889. Daarna werd hij

¹⁰ NHA. Hyp. 4, inv. nr. 8012 akte 66.
NHA. Kadaster Velsen, art. 74, 257 en 1781.
Nederlands Adelsboek 1905, blz. 334.

¹¹ NHA. Hyp. 4, inv. Nr. 8013 akte 64.
NHA. Kadaster Velsen, art. 1781 en 1792.

collectant en vervolgens bestuurslid/secretaris van de school. Maar Jelle Pieter was in 1886 al begonnen met een boek- papier-en kantoorhandel onder de naam “N.V. Uitgevers Maatschappij Nauta”. Die was gevestigd in het herenhuis dat hij aanvankelijk huurde van de familie Hoefft. Het ging hem voor de wind want in 1888 breidde hij het bedrijf uit met de boekdrukkerij en uitgeverij van prentbriefkaarten onder de naam Excelsior.

Nauta is nog steeds bekend om de uitgebreide serie prentbriefkaarten met foto's van de gemeente Velsen die door hem werden uitgegeven. Zijn serie draagt nog steeds bij aan het beeld van Velsen in het verleden. Tevens werd hij uitgever van het “Velsens en IJmuidens Nieuws- en advertentieblad”. Uit zijn huwelijk kwamen de volgende kinderen voort; Pieter Jelle in 1895; Hendrika Maria in 1897, die overleed in 1899; Tetje Martha in 1899; Hendrika Maria in 1904 en Margaretha in 1907.

Het kerkbestuur van de Engelmunduskerk leefde niet altijd in vrede met zijn burens. Hierbij kwam in 1909 de eeuwenoude kerkmuur rond het kerkhof in discussie. In 1905 had Jelle Pieter een nieuwe schuur gebouwd tegen de oude muur rond het kerkhof. Het kerkbestuur was het niet eens met het feit dat Nauta een schuur tegen en op de kerkhofmuur had gebouwd. en spande een proces aan tegen Nauta. Dit proces werd door het kerkbestuur verloren omdat die niet kon bewijzen dat de muur eigendom was van de kerkelijke gemeente zodat het ook een gemeenschappelijke muur kon zijn. Er werd nog hoger beroep aangetekend bij het gerechtshof in Amsterdam maar in 1912 werd van verdere gerechtsgang afgezien omdat bij de aankoop van het huis in een bijlage van de transportakte vermeld stond dat de kerkhofmuur gezamenlijk onderhouden moest worden. Dit restant van de kerkmuur staat er niet meer. Het is niet bekend wanneer dit restant gesloopt is. Zijn schoonvader, lid van de gereformeerde kerk, schreef een wekelijkse meditatie in het Velsens Advertentieblad. In zijn laatste meditatie die hij twee dagen voor zijn overlijden aan het advertentieblad ter hand stelde, ging hij in op de verdwijning van het christendom. Hij zag daar toen al de verschijnselen van.¹²

Jelle Pieter was een goed zakenman die een groot aantal artikelen verkocht. In 1917 was hij de enige inschrijver voor de levering van bureaubehoeften aan de gemeente Velsen. Regelmatig leverde hij aan de gemeente Velsen, dit ging altijd per inschrijving. Ook gaf hij rijwiel- en wandelkaarten uit. In 1916 ging het mis met de leverantie aan de gemeente. De heer van Tuyl klaagde in de gemeenteraad over het feit dat de door de Nauta gedrukte raadsstukken te laat waren gekomen, en dat zij daardoor hun werk niet goed konden doen. De heer de Boer van de raad vond dat aan deze wantoestand spoedig een einde moest komen. De voorzitter memoreerde dat dit gebeurd was door overmacht en dat men te allen tijde van drukker kon veranderen. Dit voorval heeft geen schadelijke gevolgen gehad want in 1919 vervaardigde Nauta de kaarten en stembiljetten voor de verkiezingen. In 1920 kwam zijn vrouw Hendrika Maria bij de pers in beeld toen zij voor de historische verzameling van de gemeente Velsen een exemplaar schonk van de “Ordannantie van Schout, Schepenen en de welbore mannen der Heerlijckheit

12 NHA. Archief van de Hervormde gemeente Velsen-Zuid 1393-1964, inv. nr. 83 en 84.
Morren Jan, *Pieter Vermeulen, een licht in de duisternis*, Velisena 2012, Historische Kring Velsen, blz. 12 t/m 25.
NHA. Persoon en gezinskaarten Velsen.
Website Wie was Wie.

Afbeelding 15
Het voormalige Magazijn achter het
voormalige herenhuis.
Foto J. Morren 2016.

Velsen van 1725, op de diensten van den grafmaker en den koster voor het begraven en klockluijden”. Dit historische document is noch steeds te raadplegen bij het Noord-Hollands Archief in Haarlem waar het historische gemeente archief van Velsen is ondergebracht. Ook werd zij presidente van de Nederlandse Christelijke Vrouwenbond, afdeling IJmuiden. Hij verkocht onder andere vulpenhouders, inkt, vulpotloden, nieuwjaarskaarten, kalenders en Enkhuizer Almanakken. In zijn advertenties meldde hij dat hij de goedkoopste was, dit is nog steeds een bekende slogan. Ook dong hij mee in de aanbiedingen aan de gemeenteraad voor de levering van schoolboeken. Hij opende in 1923 een filiaal aan de Oranjestraat in IJmuiden, de filiaalhouder werd Cornelis Gerrit van Leeuwen uit IJmuiden. Maar deze winkel werd schijnbaar geen succes want in 1925 werd de winkel opgeheven. Zijn hoofdvestiging aan de Meervlietstraat 58 bleef goed floreren.

Zijn zoon Pieter Jelle die zelf een bedrijf had gesticht, ging in 1927 deelnemen in de zaak van zijn vader. De beide bedrijven werden hierbij onder één naam gebracht, de naam veranderde in N.V. Uitgevers Maatschappij Nauta en zoon. in 1927 lieten zij het bedrijf uitbreiden met een magazijn dat achter het huis kwam te staan, tegen het kerkhof. Het kapitaal van 5.000 gulden dat in het bedrijf was ingebracht werd verhoogd naar 25.000 gulden. In het bedrijf was Pieter Jelle jr. de directeur en zijn vader de commissaris.

Opnieuw werd er in 1929 een filiaal geopend, aan de Zeeweg in IJmuiden-Oost, gevolgd door een filiaal in 1936, ook weer aan de Oranjestraat 25 in IJmuiden. Het adres van de hoofdvestiging aan de Rijkstraatweg 44 werd in 1930 gewijzigd toen de naam van de weg werd veranderd in Meervlietstraat.

In 1937 nam Jelle Pieter Nauta wegens zijn gevorderde leeftijd van 74 jaar, afscheid als ouderling van de gereformeerde kerk in IJmuiden. Het filiaal aan de Oranjestraat in IJmuiden was schijnbaar opnieuw geen succes want dit werd in 1938 alweer opgeheven. Het filiaal aan de Zeeweg in IJmuiden-Oost werd in

Afbeelding 16

De familie Nauta en Vermeulen in de tuin van het huis aan de Stationsweg waar Pieter Vermeulen woonde.

1. Margaretha Nauta,
2. Hendrika Maria Vermeulen,
3. Jelle Pieter Nauta,
4. Elisabeth Albertina Vermeulen (dochter van nr. 8),
5. Margaretha Vermeulen,
6. Pieter Nauta (zoon van nr. 3),
7. Thea of Tetje Martha Nauta,
8. Frederik Pieter Vermeulen,
9. Pieter Vermeulen,
10. Hendrika Maria Vermeulen (dochter van no. 8),
11. Hendrika Maria Nauta (dochter van nr. 3),
12. Hendrika Maria Plomp,
13. Martinus Cornelis Vermeulen (zoon nr. 8),
14. Pieter Vermeulen,
15. Cornelia Kouwenhoven (vrouw van nr. 3),
16. Albert Frederik Pieter Vermeulen (zoon van nr. 8).

Foto: Noord-Hollands Archief, Familie Archief Vermeulen, inv. nr. 78.

hetzelfde jaar overgedragen aan P. Bierma. In 1939 vierde hij zijn 50-jarig jubileum als lid van het bestuur van de Pieter Vermeulenschool, die gesticht was door de Vereniging voor Christelijk Nationaal Onderwijs. Deze school stond aan de Stationsweg in het dorp Velsen en was een opvolger van de school op de Heide. De school was vernoemd naar zijn schoonvader die hier les had gegeven. Jelle Pieter werd hierbij in de pers beschreven als een stille werker die in zijn werk veel had kunnen doen voor honderden kinderen, die anders van elk onderwijs verstoken zouden blijven. Daarnaast was hij lid van de schoolvereniging “Dacostaschool”.¹³

In 1942 of 1943 verhuisde Jelle Pieter met zijn vrouw en zoon Pieter Jelle naar Amsterdam (de bronnen spreken elkaar tegen). Zij zullen het dorp Velsen verlaten hebben toen het dorp binnen het door de Duitse bezetter vastgestelde speergebied viel. Ook het bedrijf werd verplaatst naar Amsterdam. Zij gingen wonen in de Reestraat 28 waar ook het bedrijf werd gevestigd. Het pand bestond uit een magazijn met een bovenwoning. Zij huurden het pand van Pieter Johannes de Visser van Bloemen en de weduwe Cornelia de Boer.

Jelle Pieter overleed in 1943 en zijn vrouw Hendrika Maria in 1944. Pieter Jelle stond in Amsterdam geregistreerd als uitgever. Pieter Jelle startte in 1945 het bedrijf weer in Velsen maar het bedrijf bleef bij de kamer van koophandel geregistreerd in Amsterdam. Pieter Jelle bleef ook in Amsterdam wonen. De panden in Velsen bleven in gezamenlijk bezit van de erfgenamen. De kinderen besloten in 1945 tot scheiding van de nalatenschap van Jelle Pieter en zijn vrouw. Het geheel werd toen beschreven als het woonhuis en winkelhuis met magazijn, schuur en erf aan de Meervlietstraat 58 in Velsen. Op het bezit rustte nog een hypotheekschuld van 1850 gulden bij de N.V. Nationale Hypotheekbank te Amsterdam. Aan de vier

¹³ NHA. Kadaster Velsen, art. 1792.

IJmuider Couranten 16-9-1917, 2-9-1916, 8-6-1918, 15-6-1918, 13-7-1918, 1-10-1919, 9-4-1919, 15-10-1919, 7-4-1920, 23-5-1923, 21-10-1923, 29-10-1923, 18-12-1931, 17-7-1935, 16-1-1937, 21-10-1939, 30-10-1939, 30-1-1939, 30-6-1941, 5-2-1946

kinderen werd ieder een vierde toebedeeld in de waarde van het onroerend goed. Alle vier namen zij voor $\frac{1}{4}$ de hypotheekschuld voor hun rekening.

In 1949 werd de boedel opnieuw verdeeld over Pieter Jelle, Hendrika Maria en Margaretha. Aan Tetje Martha werd een bedrag van 1900 gulden als haar erfdeel toegekend. De hypothecaire schuld bleef voor rekening van de drie kinderen die het onroerend goed in bezit hielden. In Velsen werden in de kranten geen advertenties meer vermeld. Hij zal het bedrijf in Velsen alleen gebruikt hebben als aanleverpunt voor zijn winkel in Amsterdam.¹⁴

Pieter Jelle en zijn twee zusters als mede-eigenaren verkochten het woonhuis met schuur, magazijn, erf en grond aan de Meervlietstraat 59 in 1960 aan Jacobus Cornelis Betjes voor 15.000 gulden. Betjes was foeragehandelaar en woonde in Assendelft aan de W. Sijpestijnstraat 28. Hij was gehuwd met Geertruida Roet. In tegenstelling tot de transportakte werd in de kadastrale legger vermeld dat hij aan de Dorpstraat 537 woonde. Hij was ook eigenaar van het naastliggende pand, Meervlietstraat 60; hierop wordt teruggekomen in het volgende hoofdstuk.

Pieter Jelle bleef tot 1968 wonen in de Reestraat, in dit jaar verhuisde hij naar de Assendelftstraat 34, tweehoog, in Amsterdam. Hij was toen 73 jaar en zal gestopt zijn met bedrijf. In hetzelfde jaar werd het pand aan de Reestraat door de eigenaren verkocht. Op 82-jarige leeftijd overleed hij in 1977 te Haarlem.¹⁵ Jacobus Cornelis Betjes ging in het pand wonen. Hoelang hij het huis in bezit heeft gehad is niet bekend. Anno 2019 wordt het huis bewoond door Jan Gerver en Erika Schaaphok. Het huis is waardevol Rijksmonument in het dorp Velsen.

Afbeelding 17
Het pand Reestraat 28 in Amsterdam.
Foto J. Morren 2016.

¹⁴ NHA. Hyp. 4, inv. nr. 9256 akte 21.
NHA. Kadaster Velsen, art. 1792.
NHA. Persoonskaarten Amsterdam.
NHA. Persoon en gezinskaarten Velsen.
NHA. Kamer van Koophandel, Handelsregister, dossier nr. 5359 inv. 287, dossier nr. 5431 inv. nr. 290 en dossier nr. 8831 inv. nr. 449.

¹⁵ NHA. Hyp. 4, inv. nr. 9747 akte 135.
NHA. Kadaster Velsen, art. 7773, 11456 en 13208.
NHA. Kadaster Amsterdam, art. 14276 reeks 5.
NHA. Persoon kaarten Amsterdam.

Meervlietstraat 60

Dit pand is bekend uit het eind van de 17e eeuw en bestond uit twee delen. Het stond in de 18e eeuw bekend onder het verpondingsnummer 154 en 155. Het dubbele pand was aangebouwd tegen de noordgevel van de herberg de Prins (nu de Heeren van Velsen). Het pand was in 1677 in bezit van Rijck Stevense die getrouwd was met Anna Claes. Het pand dat zij bezaten stond met twee andere panden op een perceel dat in bezit was van de kerk in Velsen. De twee andere panden waren in bezit van Semmetje Saskers de weduwe van Huijg Claesen en Stijn Joosten. Na het overlijden van Claes Claesen Coijman en Maritje Huijgen (het verband met de hiervoor genoemde personen is niet bekend) is met tussenkomst van het gerecht in Velsen overeengekomen dat zij gezamenlijk aan de kerk 4 gulden erfpacht per jaar betalen.¹⁶ Dit is de huidige Engelmunduskerk in het dorp Velsen. In de akte werd geen nadere toelichting gegeven waarom het gerecht in Velsen hierbij betrokken was. Mogelijk waren Claes en Maritje de bouwers van de drie huizen en betaalden zij aanvankelijk de totale erfpacht. Van één pand is niet bekend hoe het oorspronkelijk gesitueerd was. Eén van deze drie panden is het huidige pand Meervlietstraat 60 dat in de 18e eeuw bekend was onder verponding nummer 154. Op afbeelding 1 wordt het dubbele pand weergegeven met de nummers 3 en 4.

Na het overlijden van Rijck Stevens, die tijdens zijn leven de naam Woonbergh aan zijn naam had toegevoegd, ging het pand in 1689 over naar zijn erfgenamen. Dit waren Claas Rijcken Woonbergh, Claas Rijcken Woonbergh, Harman Pietersen Claaver die getrouwd was met Maritje Rijcken Woonbergh en Willem Rijcken Woonbergh. Zij bezaten ieder een vierde gedeelte van het pand. Het pand lag aan de Heerenwech en de grond waarop het stond was nog steeds in bezit van de kerk in Velsen. De erfgenamen droegen nog steeds bij in de vier gulden erfpacht die betaald moest worden aan de kerk.

Tussen dit pand en het kerkhof waren Stein Joost en Dirk Huijgen de eigenaar van het pand dat bestond uit twee woongedeelten. Nu het huis aan het Oosterpad dat in de 18e eeuw bekend was onder verponding nummer 155. Hierop wordt terug gekomen in het volgende hoofdstuk, het huis aan het Oosterpad.

De erven Rijck Stevens verkochten het pand in 1689 aan de mede-erfgename Willem Rijcken Woonberg voor 37 gulden en 10 stuivers. Tevens nam hij de last op zich van het kapitaal van 300 gulden dat stond op het huis ten behoeve van de diaconie van de kerk in Velsen.¹⁷ Rond 1700 was het huis in bezit van Jan Woonberg, we mogen aannemen dat dit een zoon is van Willem Rijcken. In zijn tijd kreeg het huis het verpondingsnummer 154. Jan sloot in 1742 een overeenkomst met Stijntje van Noord, de weduwe van Jan Mulder, over de vrij- en onvrijheden tussen hun panden en erven. De weduwe was in bezit van het aangebouwde pand ten westen van het huis met het verpondingsnummer 155.

In 1758 verkocht Jan het huis met het erf aan Meester Nicolaas Geelvinck voor 350 gulden. Nicolaas was heer van Castricum, Bakkum, Velsen en Santpoort. Hij was getrouwd met Maria Margaretha Corver, zij had de titel heer van Velsen en Santpoort geërfd van haar Vader Gerrit Corver en de titel meegenomen in haar

¹⁶ NHA. ORA. Velsen, inv. nr. 963 fo. 106r.

¹⁷ NHA. ORA. Velsen, inv. nr. 964 fo. 189v.

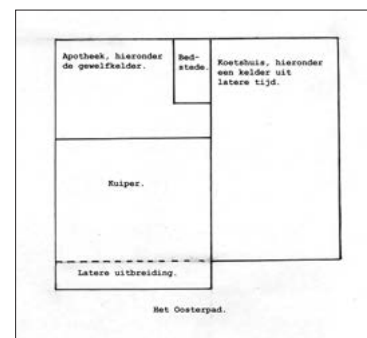
NHA. Verpondingen Velsen, inv. nr. 114 fo. 157.

huwelijk. Het echtpaar gebruikte de hofstede Watervliet, die lag in het huidige Velsen-Noord, als zomerverblijf.¹⁸ Zij lieten in 1761 het huis verbouwen of een nieuw huis bouwen op de plaats van het huis. Dit zullen zij verhuurd hebben. Nicolaas overleed in 1764 waarna zijn vrouw de titel verwierf van vrouwe van Velsen en Santpoort. Maria Margaretha overleed in 1777 te Amsterdam. Haar oudste dochter Margaretha Lievina Geelvinck erfde onder andere Watervliet en het huis in het dorp Velsen. Zij erfde ook de titel vrouwe van Velsen en Santpoort. Zij was getrouwd met Henrick Hoeufft, die raadsheer was “in den hove van Brabant ende lande van Over-Maze”.¹⁹

Henrick kocht in 1784 het pand dat ten westen tegen het huis is aangebouwd met verpondingsnummer 155. Dit is het huidige huis aan het Oosterpad.²⁰ In 1784 leed Henrick aan melancholie (depressiviteit), zijn vrouw nam alle zaken betreffende het huishouden en de goederen van hem over. Margaretha Lievina en haar man overleden beide in 1823. Watervliet, de titel heer van Velsen en Santpoort en het huis in het dorp Velsen gingen over naar hun zoon Jacob Pompeus Hoeufft. Hij was gehuwd met Judith Catharina Deldel. Jacob promoveert in 1801 in de rechten te Leiden en is van 1811 tot 1814 raad der stad Amsterdam. Tevens was hij luitenant-kolonel van de schutterij in die stad en lid van Gedeputeerde Staten van de provincie Noord-Holland. Ook bekleedde hij de functie van secretaris van de Maatschappij van Landbouw, afdeling Amsterdam. Hij woonde eerst op de hofstede Meeroogh ten noorden van het dorp Velsen. Hier overleed zijn echtgenote in 1817 op 34-jarige leeftijd. Zij werd begraven in de hervormde kerk te Beverwijk. In 1818 ging Jacob op Watervliet wonen. De familie Corver had een graftombe in bezit die stond in de Grote Kerk te Beverwijk. In 1821 gaven de nazaten uit deze familie het recht aan Jacob om de graftombe in gebruik te nemen.²¹

In het kadastrale register uit 1832 werd het pand omschreven als een huis met erf en loods met perceelnummer 223. Dit waren dus de voormalige huizen met de verponding nummers 154 en 155. (zie afbeelding 2) Kort voor zijn overlijden in 1835 verkocht Jacob Pompeus het huis met schuur en erf aan Paulus Vasseur, van beroep heelmeeester en verloskundige, wonende te Velsen. Helaas is de transportakte in de archieven niet te vinden.

Paulus was in 1837 op 23-jarige leeftijd in Haarlem gehuwd met de 21 jaar oude Catharina Elisabeth van Lochem. Uit hun huwelijk kwamen voort; Paulus in 1840, Jan Pieter in 1842 en Jacobus in 1846. In de periode dat hij in het huis woonde heeft hij achtereenvolgens drie dienstboden in dienst gehad die bij de familie inwoonden.²² Er vond in de periode dat Paulus het huis in bezit had

Afbeelding 18
Een schetsmatige plattegrond van het achterste deel van het huis in de tijd dat Frans Ludwig Eduward Kaulbach hier woonde. Wanneer de kuiperij in het pand was gevestigd is niet bekend. Informatie van Onno Vendel naar mondelinge overlevering.

18 NHA. ORA. Velsen, inv. nr. 970 fo. 144.

NHA. Verpondingen Velsen, inv. nr. 114 fo. 175, inv. nr. 115 fo. 127, inv. nr. 116 fo. 165 en inv. nr. 117 fo. 182.

19 NHA. Verpondingen Velsen, inv. nr. 116 fo. 165 en inv. nr. 117 fo. 182.

Morren J., *Kastelen en Buitenplaatsen in Velsen, deel 3, IJmuiden, Velsen-Zuid en -Noord*, Velsen 2005, blz. 131 t/m 157.

20 NHA. ORA. Velsen, inv. nr. 972 fo. 17v.

21 Morren J., *Kastelen en Buitenplaatsen in Velsen, deel 3, IJmuiden, Velsen-Zuid en -Noord*, Velsen 2005, blz. 131 t/m 157.

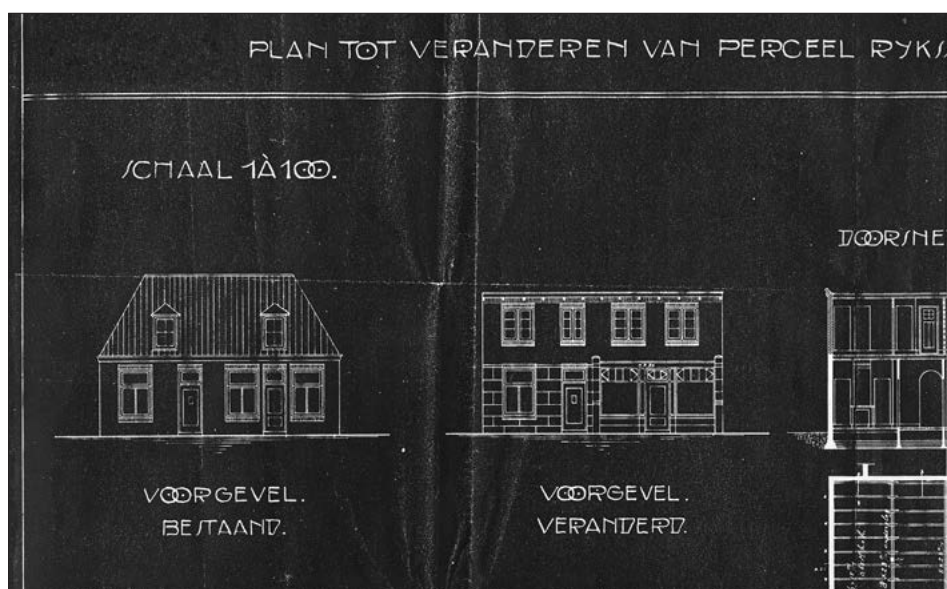
Rolle S en Schaafsma Siem, *Een kerk en een handvol huizen, Een rondgang door het dorp*, Velsen 1975, blz. 143.

22 NHA. Kadaster Velsen, art. 257 deel 1 en art. 284.

NHA. Persoon- en gezinskaarten Velsen.

Website Wie was wie.

Afbeelding 19
De verbouwingstekeningen van de voorkant van het huis. Beschikbaar gesteld door Siebe Rolle, Velsen-Zuid.

een kadastrale hermeting plaats waarbij het perceelnummer veranderde naar 628. Hierbij werd de oppervlakte van het huis een stukje kleiner. (zie afbeelding 3)

In deze tijd was de inenting tegen pokken op gang gekomen. Van Paulus weten we dat hij in 1841 meer dan 100 kinderen vaccineerde.

In 1860 verhuisde Paulus met zijn gezin naar Scheveningen. Het huis aan de Heere- of Straatweg verkocht hij aan Jacob Klinkert voor 2000 gulden. Het werd hierbij omschreven als een huis met erf, met daarbij een regenbak en welwaterput benoorden het huis. Het perceel had een afwatering langs en onder het perceel ten noorden van het huis naar de Engelmundusbeek. Het perceel was belast met een erfpacht van 1 gulden en 25 cent per jaar ten behoeve van de Gereformeerde kerk te Velsen. In de transportakte werden meerdere voorwaarden genoemd bij de verkoop. Aan de noordzijde van het huis mochten geen meerdere luchten worden gemaakt dan er toen aanwezig waren. Die bestonden uit een deur, twee ramen en een kelderraampje. Dit met uitzondering van een licht (raam) dat in de toekomst aangebracht kon worden als dat benodigd mocht zijn bij het maken van een bovengang. Aan de oost- en westzijde mocht het huis niet worden uitgebreid. Het onderhoud van de rasters (hek of schutting) en het schoonmaken van de put benoorden en ten zuiden van het perceel van de heer Hoeufft was voor kosten van de koper. De put zal deel hebben uitgemaakt van de afwatering. En als laatste werd bepaald dat de gang of steeg benoorden het perceel nooit mocht worden bebouwd en steeds vrij en onbebouwd moest blijven zoals het op dat moment was.²³

Jacob Klinkert was op 30-jarige leeftijd gehuwd met de 23 jaar oude Johanna Lissia Hendriks te Amsterdam. Ook hij was geneesheer en verloskundige. Zij gingen in het huis wonen en kregen daar de volgende kinderen; Hendrik in 1861, Dirk in 1862, Jaqueline Johanna in 1864, Klinkert in 1865 en Alida Elisabeth in 1866. Ondanks dat Jacob geneesheer en verloskundige was ging het mis met de

²³ NHA. Hyp. 4, inv. nr. 7620 akte 20.
NHA. Kadaster Velsen, art. 284 en 603.
NHA. Persoon en gezinskaarten Velsen.
Website Wie was wie.
Rolle Siebe, *Memoriaal van Velsen*, Velsen 1985 blz. 79.

Afbeelding 21
Meervlietstraat 60 rond 1966.
Foto: P.J. Roos, Noord-Hollands Archief, de Beeldbank, Haarlem.

Afbeelding 22
Meervlietstraat 60 in 1975, met garage deur.

gezondheid in het gezin. Hendrik overleed in oktober 1864 toen hij twee jaar oud was. Zijn pas geboren zusje overleed ook in oktober 1864, 12 dagen oud. Dit zal het gevolg geweest zijn van een ziekte die in het gezin heerste. Klinkert kwam levenloos ter wereld en Alida Elisabeth overleed toen zij 22 dagen oud was.

Jacob had ook inwonende personen in huis, onder wie August Mart Wijnoldus Duitshof, ook een heelmeeester en verloskundige. Die vertrok in 1862 naar Oostzaan. Tussen 1862 en 1866 had hij achtereenvolgens nog 4 inwonende mannen en 6 inwonende dienstboden in dienst gehad. Jacob verhuisde met zijn gezin in 1867 naar Blokzijl. Hij hield het huis in bezit tot 1868, toen hij het verkocht aan Frans Ludwig Eduward Kaulbach, opnieuw een geneesheer, heelmeeester en verloskundige. In de akte werd voor de eerste keer vermeld dat er bij het huis en koetshuis stond, dit was het achterste deel van het huis aan het huidige Oosterpad. Nog altijd heeft het huis een regenwaterbak, een welwaterpomp en een waterlozing naar de Engelmundusbeek. Ook werd er nog steeds een erfpacht van 1 gulden en 45 cent betaald aan de Gereformeerde gemeente. Het geheel werd verkocht voor 2500 gulden.²⁴

Frans Ludwig Eduard Kaulbach was op 30-jarige leeftijd in 1865 getrouwd met de 28 jaar oude Maria Cornelia Helena van Reijn in Utrecht. Frans Ludwig Eduward kwam uit Everdingen en vestigde zich in april 1867 te Velsen. Uit zijn huwelijk kwamen voort Carolina Hanrietta Frederica in 1867 en Anna Maria in 1869. De eerste overleed toen zij zes weken oud was. In Everdingen waren al drie van zijn kinderen overleden toen zij nog maar enkele dagen oud waren, hieronder een tweeling. Toen Frans in Velsen aankwam moest hij meteen volop aan de slag. In 1866 en 1867 moest er in Velsen een cholera epidemie bestreden worden die onder de arbeiders bij de spoorlijnaanleg van Haarlem naar Uitgeest was uitgebroken ter hoogte van het huidige Santpoort-Zuid. Deze sloeg over naar de

²⁴ NHA. Hyp. 4, inv. nr. 7683 akte 79.
NHA. Kadaster Velsen, art. 603 en 759 reeks 1.
NHA. Persoon- en gezinskaarten Velsen.
Website Wie was wie.
Rolle S en Schaafsma Siem, *Een kerk en een handvol huizen, Een rondgang door het dorp*, Velsen 1975, blz. 142.

Afbeelding 23
Meervlietstraat 60 in de huidige
toestand. Foto J. Morren 2017.

Anna van Gogh-Kaulbach.
Foto: Anefoto, Nationaal Archief

Anna van Gogh-Kaulbach, 89 jaar oud
op 14 december 1959
Foto: Wim van Rossem, Anefo, Nationaal
Archief

arbeiders die werkten aan het Noordzeekanaal ter hoogte van Velsen. Samen met de geneesheren Betting en La Lau uit Santpoort en krachtadig optreden van het gemeente bestuur van Velsen wisten zij de epidemie binnen de perken te houden. In Santpoort werd een ziekenbarak gebouwd en op de Heide (nu IJmuiden-Oost) een ziekenhuis. Volgens mondelinge overlevering had Frans Ludwig Eduard Kaulbach in het achterste deel van het huis, nu Oosterpad 2, een apotheek. Onder dit deel bevindt zich noch steeds een gewelfkelder terwijl opzij van de apotheek een bedstee was aangebracht. Onder het koetshuis gedeelte bevond zich ook een kelder.

Frans Ludwig Eduard had achtereenvolgens 14 dienstboden in dienst en één gouvernante. Zijn enige overgebleven kind Anna Maria trouwde met Willem Jacob van Goch. Haar man was een neef van de beroemde kunstschilder van Gogh. Onder de naam Anna van Gogh-Kaulbach werd zij een beroemd vertaalster en schrijfster. Zij publiceerde in boekvorm meer dan honderd romans, toneelstukken, verhalen, kinderboeken, reisverslagen en vertalingen. Zij overleed in 1960 te Haarlem. Frans Ludwig Eduard overleed op 64-jarige leeftijd in 1899 in Velsen en zijn vrouw in 1903 te Leiden. Voor haar overlijden verkocht zij mede als lastgeefster van haar dochter, in 1900 het huis aan Roelof van Vendeloo. Bij het huis behoorde een stal, dit zal het eerder genoemde koetshuis zijn aan de achterzijde van het huis, hier was ook de apotheek ondergebracht. Nog altijd had het huis een waterlozing op de Engelmundusbeek en stond het op erfpacht grond van de Gereformeerde kerk, die toen de Hervormde kerk werd genoemd. Roelof betaalde 1880 gulden voor het huis dat toen in twee gedeelten werd bewoond.²⁵

In het zelfde jaar verkocht Roelof het huis door aan Jacob Wilhelm Scheeres uit Velsen voor 2240 gulden en 40 cent. Jacob Wilhelm was een winkelier en was 22 jaar oud en in 1894 gehuwd met de 26 jaar oude Maria Heeda. Uit het huwelijk werden de volgende kinderen geboren; Jacob in 1895, Krijn Arnoud in 1897, een

25 NHA. Hyp. 4, inv. nr. 8089 akte 7.
NHA. Kadaster Velsen, art. 753 reek 2 en 2170.
Rolle Siebe, Memoriaal van Velsen, Velsen 1985 blz.80 en 81.
Morren Jan, *Pieter Vermeulen, een licht in de duisternis*, Ledenbulletin Velisena 2012,
Historische Kring Velsen, blz. 13.
Rolle S en Schaafsma Siem, *Een kerk en een handvol huizen, Een rondgang door het dorp*,
Velsen 1975, blz. 142.
Website resources/huygens/kraw.nl/vrouwenlexicon.

levenloze zoon in 1898, Wilhelm Gerorge in 1899, overleden in 1898 elf maanden oud, Wilhelm George in 1901, Arie in 1904, Johannes in 1907 en Aafje Hendrika in 1909. Inwonend waren Arie Visser uit Duisburg in Duitsland maar geboren in 1905 te Amsterdam. De tweede was Jacob Visser, ook een neef uit Dusseldorf maar ook geboren te Amsterdam in 1904. Beide waren zij in 1923 naar Nederland gekomen. In het rechtergedeelte van het huis vestigde hij een kruidenierswinkel. In 1912 kocht hij van de kerkvoogden de grond waar het huis op stond voor 250 gulden, waarmee het zeer oude erfpacht ten einde kwam. In 1922 liet hij het pand verbouwen van woonhuis naar een gecombineerd woonhuis en winkel-pand. De bovenzijde van het huis had een schuine kap, deze werd verwijderd en het pand werd recht opgetrokken en kreeg een plat dak. Het achterste gedeelte behield zijn schuine kap. Het geheel werd bepleisterd om de verbouwingssporen weg te werken. In het winkelgedeelte werd een kruidenierszaak gevestigd. In 1928 verkocht hij het pand aan Grietje Jongedijk uit Velsen. Zij betaalde voor het woon-winkelhuis 13.500 gulden. Jacob Wilhelm verhuisde naar het kerkdorp America in Noord-Limburg.²⁶

Grietje was een dochter van Sierd Jongedijk, een weduwnaar van Wenmmige Walda. Hij kwam uit Wonseradeel en vestigde zich in 1928 in Velsen. Hij was winkelier en ging wonen in het woon- en winkelpand. Hij zette de winkel voort. Zijn leeftijd was toen 62 jaar. Hij had geen behoefte om het pand zelf te kopen en liet dit over aan zijn 24-jarige dochter die in 1904 was geboren in Aksterland. Zij had nog een broer Hendrik die geboren was 1908 in Jubbega. Deze woonde in 1928 in Rotterdam en kwam dat jaar ook naar Velsen. Het beviel hem schijnbaar niet in Velsen want aan het eind van 1928 vertrok hij naar Bilthoven waar zijn zuster Grietje woonde aan de Hasebroeklaan 13. Grietje werkte in 1928 nog als assistent huishouden in Bilthoven en kwam in 1931 naar Velsen waar zij ging meewerken in de winkel. Maar ook haar zal het niet bevallen hebben want in 1932 keerde zij weer terug naar de Hasebroeklaan 13 in Bilthoven. In het adresboek van Velsen uit 1933 werd zij nog als Kruidenierster genoemd, maar dit is een achterhaalde zaak. Haar vader vertrok in 1936 naar Tietjerksteradeel. Hij was inmiddels 70 jaar en zal niet meer in staat zijn geweest om de winkel te runnen. Grietje ging het pand verhuren aan G. Zwenne die hier een meubelmakerij begon. In 1943 was hij hier nog actief, maar zou geëvacueerd zijn, toen het dorp in het spergebied viel. Na de oorlog keerde hij terug en was tot na 1952 hier actief als meubelmaker in het deel van het pand aan het Oosterpad.

In de jaren 50 werd het pand verhuurd aan de firma W. Zwanenburg en zonen. Zij dreven twee kruidenierszaken, één aan de Meervlietstraat 60 en één aan de Trompstraat 25 in IJmuiden. Regmatig adverteerden zij in de IJmuider Courant. Later zou deze kruidenierszaak uitgroeien tot de huidige VOMAR.

In 1957 verkocht Grietje het woon- en winkelhuis aan Johannes van Gastel voor 10.500 gulden. Johannes was gehuwd met Petronella Meyer en was foerage-handelaar. Hij woonde aan de Lindestraat 3 in IJmuiden. In 1959 was het pand verhuurd aan J. de Ruiters, een broodbezorger en A. Valk. Het pand werd dus in twee delen bewoond. In 1961 werd Cor Mulder de huurder van een gedeelte van het pand. Joop en Ma Bouwens waren toen al de huurders van het andere

²⁶ NHA. Hyp. 4, inv. nr. 8306 akte 84 en inv. nr. 9621 akte 144.
NHA. Kadaster Velsen, art. 2170, 2171, 3102 en 5037.
Website Wie was wie.

Afbeelding 20
Een advertentie uit de IJmuider
Courant van 23 februari 1951.

Wij brengen u deze week een

WEEK-END-RECLAME

afgehaald a. d. winkels van de

FIRMA W.

wanenburg
GROOT LEVENSMIDDELENBEDRIJF

TROMPSTRAAT 25
IJmuiden-Oost.
MEERVLIETSTRAAT 60
Velsen.

200 gram **Bruidsuikers**
van 44
voor 35 cent

100 gram **Hamworst**
van 36
voor 29 cent

1 busje **Tomatenspuree**
van 28
voor 25 cent

250 gram **heerlijke Sprits**
van 45
voor 39 cent.

gedeelte van het pand. Cor Mulder was kantoorbediende en getrouwd met Mien Pirovano. Zij hadden twee dochters, Gerda en Maartje. In 1962 jaar verkocht Johannes van Gastel het pand aan Jacobus Cornelis Betjes, ook een foeragehandelaar. Hij woonde in Assendelft aan de Dorpstraat 537 maar verhuisde naar de Meervlietstraat 58.²⁷ Gerda trouwde in 1963 met Ben Vermeer, zij gingen inwonen bij hun ouders respectievelijk schoonouders. Aan de achterkant van het pand, dat bereikbaar was via het Oosterpad, repareerde Cor in een hobbyruimte viskistjes en zijn schoonzoon Ben repareerde hier zijn auto. Het overige gedeelte van de achterzijde was goed bewoonbaar ondanks het bouwvallig aanzien. Zie hiervoor het volgende hoofdstuk, het huis aan het Oosterpad. Het huidige Oosterpad was toen nog eigen grond van Cornelis Betjes. Cor Mulder huurde het pand van hem voor de opslag van viskistjes. Ben was van beroep automonteur. Ben en Gerda kregen hier in 1965 hun zoon Ben. Zij verhuisden in 1966 naar de Hagelingerweg 43 in Santpoort. Voor 1967 verhuisde de familie Bouwens naar een ander adres. In 1967 vond er nog een verandering plaats aan de voorgevel van het pand, toen de etalage pui werd vervangen door een garage deur.

In dit zelfde jaar verhuisden Cor en Mien naar de De Lethstraat in Velsen-Noord. Hun dochter Maartje was intussen getrouwd met Abram of Bram de Goede, zij bleven in de Meervliet 60 wonen en hadden als huurders de beschikking over het gehele pand. Zij bleven hier wonen tot 1975, toen verhuisden zij naar de Planetenweg in IJmuiden.²⁸ In dit jaar verkocht Jacobus Cornelis Betjes het pand aan Marinus Gerardus Mast. Hij was geboren in 1940 en getrouwd met Cornelia Johanna van de Nes. Toen zij het huis in 1981 verkochten is het in twee gedeelten opgesplitst. In 1982 werd het pand opnieuw opgemeten door het Kadaster. Het perceel nummer 628 werd gewijzigd in perceel nummer 7679 en 7680. Het voorste gedeelte, Meervlietstraat 60, werd verkocht aan Alice Jolanda van Veen. Zij was geboren in 1951 en woonde aan de van Tuylweg 8 in Velsen-Zuid. Met het achterste gedeelte wordt verdergegaan in het hoofdstuk “Het huis aan het Oosterpad.” Alice Jolanda verkocht het huis in 1983 aan Marlene Pijnenborg. Voor zover bekend heeft zij de bovenverdieping verbouwd tot een 1- persoons verdieping met keuken, wc en badkamer. Zij bleef hier wonen tot 2011, toen verkocht zij het huis aan Hanny Voortman. Toen zij het huis betrokken is bij de benedenverdieping de garagedeur vervangen door twee ramen en is de garageruimte veranderd in een slaapkamer. Hiermee kreeg het pand zijn huidige aanzien. Anno 2019 wordt het huis nog steeds door Hanny bewoond.²⁹ Dankzij de laatste verbouwing is het huis beeldondersteunend pand geworden aan de Meervlietstraat.

27 NHA. Hyp. 4, inv. nr. 9828 akte 10.
NHA. Kadaster Velsen, art. 3102, 5073 en 10661.
NHA. Adresboeken Velsen.
NHA. Persoon en gezinskaarten Velsen.
Website Wie was wie.
Informatie van Ben en Gerda Vermeer IJmuiden.

28 NHA. Kadaster Velsen, art. 10661 en 11456.
NHA. Adresboeken Velsen.
Informatie van Ben en Gerda Vermeer IJmuiden.

29 NHA. Kadaster Velsen, art. 11456, 15688 en 17004.
Informatie van Hanny Voortman, Velsen-Zuid.

Afbeelding 24 en 25
Het huis aan het Oosterpad in verval
in 1975.
*Foto Noord-Hollands Archief, Haarlem,
de Beeldbank.*

Het huis aan het Oosterpad

We gaan nu verder met de geschiedenis van het huis aan het huidige Oosterpad dat aan de achterzijde staat van Meervlietstraat 60. Over dit pand hebben we al wat geschreven in het deel Meervlietstraat 60. We pakken de geschiedenis op in 1694, toen het pand in bezit was van de erfgenamen van Stein Joosten. Dit waren Pieter Claasen Santvoort, die getrouwd was met Neeltie Cornelis, Claas Cornelis Machiel Jansen en Tomas Joosten. Uit de begrenzing van het ten oosten aangebouwde pand weten we dat Stein in 1689 al eigenaar was. In dit jaar verkochten zijn erfgenamen het pand aan Meelof Jansen, van beroep timmerman, voor het geringe bedrag van 52 gulden. Op het huis ruste een erfpacht die betaald moest worden aan de kerk in Velsen, groot een gulden en vijf stuivers. Dit was een gedeelte van de eerder genoemde vier gulden. Op het erf stond een kuipershuisje dat er kon blijven staan zolang de koper dit gedoogde. Bij afbraak van dit huisje werd de erfpacht die hier op ruste, groot twee gulden en 15 stuivers, teruggebracht naar 1 gulden, 7 stuivers en 8 centen. Het huis werd in het oosten begrensd door het aangebouwde huis van Willem Rijcke Woonberg en in het westen door het kerkhof van de kerk.³⁰ Hierna krijgen we een korte onderbreking in de opvolgende eigenaren. De eerstvolgende eigenaresse rond 1732 was Steintje van de Noord, de weduwe van Jan Mulder. Jan was in zijn leven kerkmeester van de kerk in Velsen. Na haar overlijden verkocht haar zoon en erfgename Bartel Mulder het huis in 1766 aan Cornelis van Noordholland. Het huis werd omschreven als een huis met erf en tuin beoosten het kerkhof. In het westen werd het huis begrensd door het aangebouwde huis van de weduwe van Nicolaas Geelvink. Voor het huis werd 450 gulden betaald en het was belast met een erfpacht van 25 stuivers per jaar ten behoeve van de Gereformeerde kerk in Velsen (zo werd de huidige Engelmunduskerk in het dorp Velsen in die tijd genoemd). Het kuipershuisje werd niet meer genoemd en zal afgebroken zijn of het is een onderdeel geworden van het totale huis.³¹ Na het overlijden van Cornelis van Noordholland en zijn

³⁰ NHA. ORA. Velsen, inv. nr. 919 fo. 79v.
NHA. Verpondingen Velsen, inv. nr. 112 fo. 131.

³¹ NHA. ORA. Velsen, inv. nr. 971 fo. 3v.
NHA. Verpondingen Velsen, inv. nr. 113 fo. 158, inv. nr. 114 fo. 176, inv. nr. 115 fo. 127,
inv. 116 fo. 140 en inv. nr. 117 fo. 158.
Nationaal Archief Den Haag, Financie van Holland, toegang 528 inv. nr. 5.

Afbeelding 26
Het huis aan het Oosterpad in een eerste restauratie rond 1978.
Foto Noord-Hollands Archief, Haarlem, de Beeldbank.

Afbeelding 27
Het huis aan het Oosterpad in 2016. Foto J. Morren.

vrouw Duijffe Klaas de Jong verkochten de voogden over de nagelaten kinderen, Sijmon, Grietje en Antje het huis in 1784 aan Henrick Hoeufft, de eerder genoemde heer van Velsen en Santpoort. Hij betaalde 600 gulden voor het huis met zijn erf en tuin. Nog altijd was het huis belast met de 25 stuivers erfpacht. In het zuiden werd het huis begrensd door de herberg de Prins die toen in bezit was van Hendrik Wermeling. Ook bij alle voornoemde verkopen waren de eigenaren van de herberg de zuidelijke begrenzers. Hiermee kwamen de twee huizen met de verpondingsnummers 154 en 155 in een hand.³² Vanaf dit punt is de geschiedenis van het huis beschreven in het vorige hoofdstuk, tot dat het huis weer in eigendom werd gescheiden van Meervlietstraat 60.

Na 1925 is het huis aan de voorzijde voor een deel vergroot. Deze vergroting is duidelijk te zien op de foto van het huis in 1975.

Zoals vermeld in het vorige hoofdstuk vond deze scheiding plaats in 1982. De nieuwe eigenaar werd Gerard Janus, van beroep makelaar, die geboren was in 1916. Hij was gehuwd met Pauline Siebeles en woonde aan de Stationsweg 81 in Velsen-Zuid. Hij verhuurde het huis. Hoelang hij het huis in bezit heeft gehad is niet bekend. In zijn tijd en/of erna is het huis bewoond geweest door een kunstenaar en daarna door Petra en Lucien van de Wal. De laatste waren eigenaar van het naastgelegen restaurant Heeren van Velsen. Er volgde een grote restauratie van het huis rond 1978 en in latere tijd, waardoor het weer een mooi aanzien kreeg. De eerstvolgende bekende eigenaren waren Bob en Karin Berghuis. In het linker deel van het huis braken zij een muur weg waardoor er een grotere huiskamer ontstond. In 2016 verkochten zij het pand aan Onno Vendel die er in 2017 ging samenwonen met Manon Jongh.³³ Het huis heeft aan de linkerkzijde nog een oorspronkelijke gewelfkelder. Hierboven een voormalige opkamer die vroeger een

Afbeelding 28
De gewelfkelder onder het huis aan het Oosterpad in 2019. Foto J. Morren

32 NHA. ORA. Velsen, inv. nr. 972 fo. 17v.
NHA. Verpondingen Velsen, inv. nr. 118 fo. 141 en inv. nr. 119 geen fo.nr.
Morren J., *Kastelen en Buitenplaatsen in Velsen, deel 3, IJmuiden, Velsen-Zuid en -Noord*, Velsen 2005, blz. 131 t/m 157.
33 NHA. Kadaster Velsen, art. 15688 en 16495.
Informatie van Onno Vendel, Velsen-Zuid.

apotheek is geweest. Onder de rechterzijde, ooit het koetshuis, bevindt zich ook een kelder maar die zal van latere tijd zijn.

Onno en Manon wonen nog steeds met plezier en in alle rust aan het Oosterpad met een zeer rustiek uitzicht op het eeuwenoude kerkhof en de kerk. Dankzij de laatste verbouwingen is het huis een beeldondersteunend pand geworden in het dorp Velsen.

Met dank aan:

Ben en Gerda Vermeer, IJmuiden;

Frits Vermeulen, Velsen-Zuid;

Hanny Voortman, Velsen-Zuid;

Onno Vendel, Velsen-Zuid;

Siebe Rolle, Velsen-Zuid.

Afkortingen;

NHA.: Noord-Hollands Archief, Haarlem.

ORA.: Oud Rechtelijk Archief.